

Fastholdelse i uddannelse

Forsøg med mentorstøtte, AOF Nord

Notat

Fastholdelse i uddannelse

Forsøg med mentorstøtte, AOF Nord

Notat
2010

Fastholdelse i uddannelse

© 2010 Danmarks Evalueringsinstitut

Citat med kildeangivelse er tilladt

Bemærk:

EVA sætter komma efter Dansk Sprognævn's anbefalinger, dvs. at der som hovedregel ikke sættes komma foran ledsætninger.

Publikationen er kun udgivet i elektronisk form på: www.eva.dk

Indhold

1	Indledning	5
1.1	Baggrund	5
1.2	Formål med FIU	5
1.3	Om evalueringen	6
2	Status på projektet	7
3	Foreløbige erfaringer	9
3.1	Samarbejdsrelationer	9
3.2	Overgang fra TTF til uddannelse	10
3.3	Mentorernes rolle	11

1 Indledning

Fastholdelse i uddannelse – Forsøg med mentorstøtte (FIU) gennemføres i forlængelse af projekt *Tilbage til fremtiden* (TTF) som AOF Nord har drevet siden 2005. TTF sigter mod at motivere, afklare og opkvalificere unge mennesker mellem 18 og 24, uden uddannelse og med særlige personlige og sociale barrierer, både fagligt og personligt, til at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse. Med FIU ønsker man at følge op på TTF gennem fortsat støtte til de unge mennesker når de er kommet i gang med en ungdomsuddannelse.

AOF Nord har bedt Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) om at evaluere FIU. Med dette notat gør vi status på projektet efter et halvt år. En endelig evalueringsrapport offentliggøres efter projektets afslutning i oktober 2011.

1.1 Baggrund

AOF Nord drev TTF fra 1. december 2005 til udgangen af 2007 i fem lokale AOF-afdelinger: Nørresundby, Frederikshavn, Brønderslev, Hobro og Pandrup. Projektet var finansieret af den Europæiske Socialfonds Mål 3-program, og skulle via et intensivt undervisnings- og vejledningsforløb søge at hjælpe et stort antal unge ledige kontanthjælpsmodtagere i gang med en ungdomsuddannelse. Fra 2005 til 2007 blev der gennemført fire TTF-forløb samt en række mellemliggende aktiviteter.

Siden 2008 har TTF været kommunalt finansieret, forstået således at kommunen betaler kr. 1850,- (2009-tal) pr. deltager om ugen. Deltagerne visiteres til uddannelsen inden for rammerne af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB) af 25. september 2009 med efterfølgende ændringer. TTF udbydes pt. i AOF Nord's afdeling i Aalborg.

NIRAS Konsulenterne gennemførte i januar 2008 en evaluering af TTF. I evalueringsrapporten, konkluderede de at TTF samlet set havde været en succes. Projektet blev defineret som et "nytænkende kompetenceudviklingsprojekt for unge kontanthjælpsmodtagere". Det blev videre beskrevet at "Projektet udmærker sig ved sin volumen, ved sin individuelle og holistiske tilgang til deltagerne – og ikke mindst ved sine engagerede og kompetente vejledere".¹ Evalueringsrapporten pegede dog på at TTF ikke havde realiseret sit delmål om at 65 % af de unge var kommet i uddannelse. Og rapporten anbefalede at der skulle arbejdes mere med "udslusning" til uddannelse og individuelle handlingsplaner. Samtidig oplevede AOF Nord at flere af de unge mennesker der gennem TTF kom i gang med en ungdomsuddannelse faldt fra uddannelsen igen.

På baggrund af erfaringerne med TTF, har AOF Nord derfor besluttet at lave et forsøg med mentorstøtte i form af projektet *Fastholdelse i uddannelse – forsøg med mentorstøtte* (FIU) for herigennem at støtte de unge på endnu tættere hold i udslusningen til uddannelse.

1.2 Formål med FIU

FIU gennemføres i forbindelse med TTF i Aalborg og finansieres af det lokale beskæftigelsesråd med kr. 1.853.725,- fordelt over 3 år. Projektet gennemføres i perioden november 2009-september 2011. Projektet ledes af AOF, og der er tilknyttet en styregruppe bestående af repræsentanter fra de lokale uddannelsesinstitutioner, JobCenter Ung og Ungdommens Uddannelsesvejledning.

¹ NIRAS Konsulenterne AIS (2008): *Tilbage til Fremtiden – Evalueringsrapport* (p. 36)

De unge mennesker gennemfører TTF på samme måde som tidligere. Nyskabelsen med FIU er at deltagerne fra dag 1 får tildelt en personlig mentor. Mentorerne er rekrutteret blandt AOF Nords personale. Efter afslutningen på TTF skal mentor følge den unge i seks måneder og støtte den unge ved begyndelsen på ungdomsuddannelsen.

I ansøgningen til det lokale beskæftigelsesråd om støtte til projektet beskrives FIUs formål som at "...afprøve om brug af mentorstøtte til fastholdelse i uddannelsessystemet har en effekt på TTFs målgruppe. I forbindelse med målsætningen om at 95 % af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse, er der behov for at udvikle alternative metoder til at nå den gruppe af unge der er længst væk fra uddannelsessystemet." Og videre: "AOF Nord ønsker i den forbindelse, sammen med Aalborg Kommunes Jobcenter Ung, at undersøge og dokumentere effekten af en sådan mentorordning."

Projektet ligger i forlængelse af Ungepakke 1, den politiske aftale fra efteråret 2009 der skal styrke indsatsen for at flere unge kommer i job og uddannelse og på længere sigt bidrage til en bedre uddannet arbejdsstyrke. Ungepakken giver jobcentrene adgang til at yde mentorstøtte i tilknytning til unges overgang til ordinær uddannelse, hvis jobcentret i kontakten med den unge fx vurderer, at den unge har brug for ekstra støtte for at få en god start på og undgå frafald fra uddannelsen.

1.3 Om evalueringen

Mentorstøtteprojektet løber fra november 2009 til september 2011. EVA udarbejder nærværende *statusnotat* midtvejs i projektet. Notatet indeholder opmærksomhedspunkter i forhold til den resterende del af projektet. Derudover udarbejder EVA en afsluttende *evalueringsrapport* ved projektets afslutning. Rapporten vil indeholde anbefalinger til fremtidig brug af mentorordninger og have et omfang på 20-25 sider.

I projektbeskrivelsen er der lagt op til at der skulle gennemføres enkeltinterview med 5 unge deltagere i projektet i september 2010 og i juni 2011. Interviewene skulle bidrage med et billede af de unges erfaringer med mentorordningen. Det lykkedes desværre ikke at interviewe 5 unge i september måned, og derfor bygger dette notat kun på interview med styregruppe og mentorer foretaget den 20. september 2010, hvor EVA var på besøg ved AOF Aalborg. Når EVA besøger AOF Nord forud for udarbejdelsen af den afsluttende evalueringsrapport, er det meget vigtigt at der bliver mulighed for at tale med de unge deltagere i projektet.

Notatet indeholder foruden indledningskapitlet to kapitler. Kapitel 2 fremstiller status på projektet og status på deltagerne. Herefter følger i kapitel 3 de foreløbige erfaringer med samarbejdsrelationerne i projektet, herunder styregruppens rolle, de unges overgang fra AOF til uddannelsesinstitution samt mentorernes rolle.

Statusnotatet er udarbejdet af EVAs projektgruppe som består af souschef Rikke Sørup og evalueringssamarbejder Ida Rode Hansen.

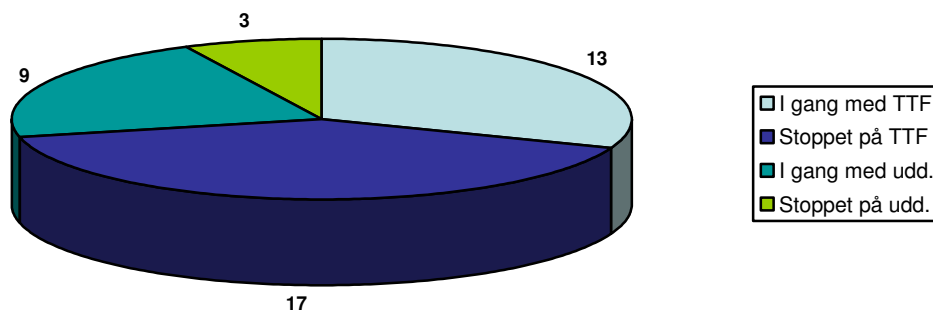
2 Status på projektet

I udgangspunktet deltager samtlige deltagere i *Tilbage til fremtiden* (TTF) i *Fastholdelse i uddannelse* (FIU), dvs. de får tilknyttet en mentor mens de er på TTF, men de kan naturligvis fravælge kontakten til mentor når TTF slutter.

I projektansøgningen forudsatte man at i alt 75 unge mennesker ville blive involveret i projektet, heraf 30-40 ad gangen. Pga. besparelser i kommunens beskæftigelsesindsats er færre unge end oprindeligt antaget imidlertid blevet visiteret til TTF. Siden FIU-projektets start i november 2009 har i alt 42 unge mennesker været tilknyttet projektet.

Af de 42 deltagere i projektet var 29 unge udsluset fra TTF pr. september 2010, Ud af disse 29 deltagere er 12 udsluset til uddannelse, mens 17 er stoppet på TTF uden at være kommet i gang med en uddannelse. Af de 12 der startede på en uddannelse i perioden april-september 2010, var tre faldet fra ved udgangen af september 2010. Yderligere 3 deltagere stod for at skulle i gang med en ungdomsuddannelse pr. oktober 2010. Figur 1 viser status på de i alt 42 deltagere.

Figur 1
Status på samtlige deltagere ultimo september 2010

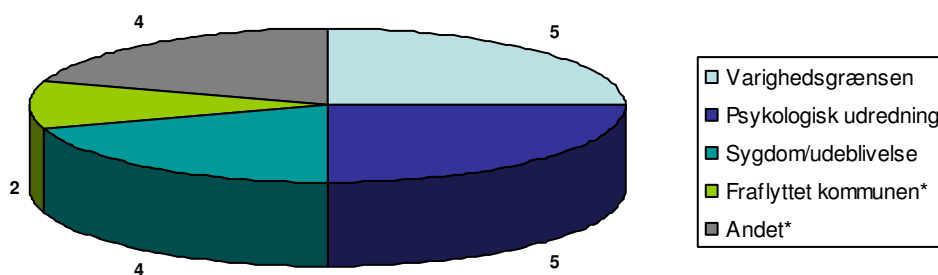
Kilde: Oplysninger fra AOF Nord

Figuren viser bl.a. at 20 ud af 29 deltagere der havde afsluttet TTF ultimo september 2009 ikke er i gang med en uddannelse. Det er der mange forskellige grunde til. To er flyttet fra kommunen. Den ene var gået i gang med en uddannelse i Ålborg inden han flyttede, To andre er faldet fra den ungdomsuddannelse de var begyndt på, men den ene er med mentors hjælp kommet i gang med et højskoleophold. Fire er stoppet på TTF pga. sygdom eller udeblivelse, mens fem andre er kommet i psykologisk udredning, og én er kommet på misbrugscenter. En enkelt er kommet til søvænet, mens fem er faldet for varighedsgrænsen.²

Figur 2 viser status på de 21 deltagere der ikke er i gang med en ungdomsuddannelse.

² Aalborg kommunes aktiveringspolitik har fulgt LAB med en varighedsbegrænsning på seks måneder i første tilbud. Denne politik er imidlertid ændret med virkning fra 1. oktober 2010, hvorefter unge mellem 18 og 24 år som udgangspunkt aktiveres i seks måneder, men med mulighed for forlængelse.

Figur 2
Status på de deltagere der ikke er i gang med TTF eller uddannelse ultimo september 2010

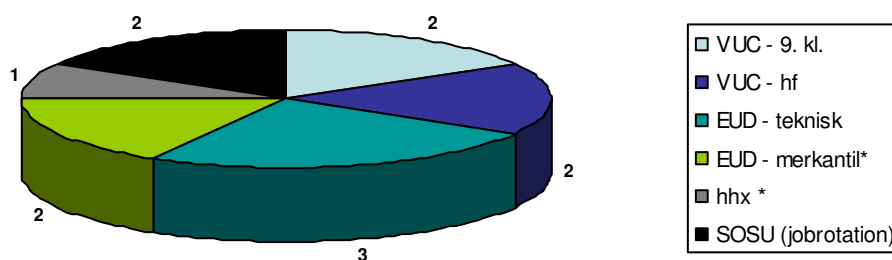

*I alt tre deltagere var gået i gang med en uddannelse, men er faldet fra
 Kilde: Oplysninger fra AOF Nord

De 12 deltagere som er udsluset til uddannelse, har valgt at søge ind på forskellige uddannelsesinstitutioner i Aalborg. Fire er startet på VUC; én af disse er nu sygemeldt fra skolen, men ønsker ingen kontakt til mentor. Tre er startet på teknisk skole, men to er faldet fra. Tre er begyndt på handelsskolen; en af disse er faldet fra. Ingen af deltagerne er startet på Social- og sundhedsskolen, men to deltagere er i gang med SOSU jobrotationsordning, et kommunalt projekt hvor de unge får mulighed for at arbejde som SOSU-hjælper i et år, inden de begynder på den egentlige uddannelse. Det giver dem et indblik i hvad arbejdet som SOSU-hjælper indebærer, og ruster dem til at kunne gennemføre uddannelsen efterfølgende. Blandt de tre der har søgt ind på en uddannelse pr. 1. oktober, har to søgt ind på teknisk skole og én har søgt ind på VUC.

Figur 3 viser hvordan de 12 deltagere der var startet på uddannelse ultimo september 2010, fordeles sig på forskellige uddannelser:

Figur 3
Fordeling på ungdomsuddannelse

*I alt tre er efterfølgende faldet fra uddannelsen
 Kilde: Oplysninger fra AOF Nord

3 Foreløbige erfaringer

Efter et halvt år er erfaringerne med projektet sparsomme – ikke mindst fordi deltagerantallet har været lavere end oprindeligt forventet. Dette kapitel gengiver derfor en afdækning af styregruppens, projektledelsens og mentorenes foreløbige erfaringer med projektet. Afdækningen peger på at det er værd at være opmærksom på følgende forhold:

- Styregruppen spiller en central rolle i forhold til kontakten mellem mentorerne på AOF Nord og samarbejdspartnerne. Det er derfor vigtigt at alle samarbejdsparter er repræsenteret i styregruppen, og at styregruppens medlemmer påtager sig en informationsforpligtelse i forhold til deres kolleger/medarbejdere.
- En tidlig kontakt mellem mentor og uddannelsesinstitutionens vejledere omkring den enkelte elev er essentiel. Det er derfor nødvendigt at etablere faste og klare kommunikationsgange mellem AOF og uddannelsesinstitutionen omkring overgangen fra TTF til ungdomsuddannelse. I den sammenhæng bør det overvejes at lave en folder om TTF/FIU rettet specifikt mod vejlederne på uddannelsesinstitutionerne.
- AOF må løbende forholde sig til udfordringer og balancer i projektet, herunder hvordan man mindsker den sårbarhed der kan udspringe af at projektet er baseret på et lille antal meget engagerede mentorer.

3.1 Samarbejdsrelationer

De foreløbige erfaringer viser at samarbejdet mellem AOF og uddannelsesstederne er helt centralt i arbejdet med mentorstøtte. AOF vurderer selv at en tidlig indsats er vigtig. Hertil kan tilføjes at der skal være tale om en samlet indsats for at få det optimale udbytte af mentorordningen.

Det er en generel erfaring i styregruppen at deltagerne har mange negative erfaringer med myndighedspersoner og derfor har behov for en fortrolig person, de kan opbygge en tillidsrelation til. En person der kan støtte dem igennem alle faser af uddannelsesforberedelse og uddannelsesstart, både på et personligt og et mere praktisk plan. Det er denne rolle en mentor kan udfylde. Da det er vigtigt at det er den samme person som den unge føler sig knyttet til, der har kontakten med den unge, må uddannelsesinstitutioner, jobcenter og evt. andre offentlige instanser være opmærksomme på - og villige til at bakke op om – mentorstøtten.

AOF oplever generelt samarbejdet med de kommunale instanser som positivt, fx fremhæver mentorerne samarbejdet med Ungdommens Uddannelsesvejledning i Ålborg som meget positivt i forbindelse med udslusningen af de unge til uddannelse, og AOF fremhæver desuden samarbejdet med JobCenter Ung, bl.a. fordi de oplever JobCenter Ung som fleksibelt, fx i forhold til muligheden for at en deltager kan komme tilbage til TTF hvis de dropper ud fra deres uddannelse. Samtidig har der været eksempler på at der andre steder i systemet er blevet truffet beslutninger uden at mentor har været inddraget. Konkret giver AOF eksempler på at en støttekontaktperson i kommunens Socialcenter har truffet aftaler om uddannelse med projektdeltagere der var uden sammenhæng til de ting man arbejdede hen imod på TFF.

AOF oplever ligeledes at samarbejdet med uddannelsesinstitutionerne som overordnet positivt. Graden af kontakt til institutionerne varierer imidlertid betydeligt, og mentorerne på AOF har i flere tilfælde oplevet at få fejlagtige informationer om fx vejledningstilbuddene på institutionerne. Sådanne misforståelser kan resultere i at mentorerne bruger uforholdsmæssigt mange ressourcer på at undersøge hvem de skal henvende sig til på uddannelsesstedet.

I forhold til både de kommunale instanser og uddannelsesinstitutionerne gælder det at kendskab til og kommunikation om projektet forekommer essentielt. Projektets styregruppe er derfor et yderst centralt organ i forhold til at styrke samarbejdsrelationerne. Eksemplerne ovenfor peger på at samarbejdet fungerer bedst i forhold til de instanser og institutioner der er aktivt repræsenteret i styregruppen.

Styregruppen havde ultimo september afholdt tre møder inklusive et første informationsmøde i januar 2010. Styregruppen er sammensat på baggrund af et ønske om at have beslutningskompetence i gruppen, hvorfor ledelsesniveauet er repræsenteret, samtidig med at vejlederniveauet er til stede. Lederne fra uddannelsesinstitutionerne har imidlertid valgt en fælles repræsentant. Ledelsesniveauet er centralt for implementering af mentorstøtten, mens vejlederniveauet er centralt for at styregruppen har føling med praksis. Det er nødvendigt at der er kendskab til projektet *både* på ledelses- og vejlederniveau på det enkelte uddannelsessted. Samtidig er det vigtigt at alle uddannelsesinstitutioner er repræsenteret i styregruppen, og at styregruppens medlemmer påtager sig en informationsforpligtelse i forhold til kollegerne på egen institution for ledernes vedkommende også de øvrige institutioner. Herigennem vil projektet blive forankret både i bredden og i dybden.

3.2 Overgang fra TTF til uddannelse

I AOFs projektansøgning står der at mentorstøtten er et initiativ til fastholdelse af de unge i uddannelse. I projektets hidtidige forløb har fokus naturligt været på overgangen fra AOF til uddannelse og ikke så meget på fastholdelse i uddannelsen.

Når de unge skal udsluses til uddannelse, har mentorerne gode erfaringer med at deltage i møder hos Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU). De arbejder med en tidlig indsats på uddannelsesstedet, hvilket bl.a. vil sige at de deltager i besøg på uddannelsesstedet, er med til de "indledende foranstaltninger" og hjælper med at takle usikkerheden forbundet med at begynde på en ny uddannelse. Derudover har mentorerne løbende kontakt med de unge efter de er begyndt på deres uddannelse. Det er forskelligt hvor meget støtte den enkelte unge har brug for. Men generelt følger mentorerne med i de unges liv og uddannelsesforløb. Erfaringen viser, at det er en god idé at mødes på uddannelsesstedet eller på en café for at få det uformelle, naturlige møde med den unge.

Endelig har mentorerne løbende kontakt til vejlederen på uddannelsesstedet, og mentorerne oplever at den løbende kontakt er væsentlig idet det ofte kan være for sent når problemerne er opstået. I mentorstøtteprojektet er det meningen at der skal ske en gradvis overlevering af støtterollen fra AOFs mentor til en vejleder eller anden ressourceperson på uddannelsen. Det kræver imidlertid at AOFs mentor ved hvem der er kontaktperson og vejleder på uddannelsesstedet.

Ligeledes er det vigtigt at uddannelsesstedet ved, at der er nogle særlige forhold der gør sig gældende for den unge der deltager i mentorprogrammet, og at vedkommende har en mentor som skolen kan henvende sig til. Mentor ligger ofte inde med en stor viden om den unges særlige behov som det kan være vigtigt for uddannelsesinstitutionen at kende på forhånd. Fx er det muligt for uddannelsesinstitutionerne at søge ekstra ressourcer allerede inden uddannelsesstarten hvis de ved at der starter en elev med fx ADHD, ordblindhed eller andet. Og netop dette kan lette overgangen til ungdomsuddannelsen.

Derfor er det vigtigt at uddannelsesinstitution og mentor kommunikerer og arbejder sammen til den unges fordel. Ud over det samarbejde og den informationsudveksling der finder sted i regi af styregruppen, jf. afsnit 3.1, er det altså essentielt at der etableres klare kommunikationsgange mellem AOF og uddannelsesinstitutionerne.

Herudover kunne det være en ide at udarbejde en meget konkret beskrivelse af rammerne for mentorernes arbejde. AOF har allerede udarbejdet en folder om TTF der er tilgængelig på AOFs hjemmeside. Folderen findes både i en version til potentielle brugere og til sagsbehandlere. Der synes at være behov for dels at opdatere denne folder med en konkret beskrivelse af mentorernes rolle, dels at lave en version rettet mod vejlederne på uddannelsesinstitutionerne.

3.3 Mentorernes rolle

Ifølge projektansøgningen er mentors rolle at "understøtte hele den unges udviklings- og læringsproces, ud fra et holistisk perspektiv (...). Mentors opgave efter udslusning er at fastholde den unge i et proaktivt livsmønster med fortsat brug af de indlærte redskaber. Mentor følger den unge tæt og vil være til rådighed med støtte og vejledning til de udfordringer den unge vil møde på uddannelsesinstitutionen, hvad enten det gælder sociale eller personlige problemstillinger".

I interviewet med mentorerne lægger de især vægt på følgende opgaver som mentor:

- at ruste de unge til at tage en uddannelse ved at styrke deres selvtillid
- at "holde dem i hånden" når de skal starte på uddannelsen, ved at hjælpe med at skabe kontakten til det nye uddannelsessted, ved at tage med ud og besøge uddannelsesstedet og ved at hjælpe med indmeldelse og med at søge SU
- at hjælpe de unge med at få overblik over de tilbud om støtte der findes på uddannelsesinstitutionerne
- at have løbende kontakt med de unge efter de er begyndt på deres uddannelse.

Fire af mentorerne i projektet er undervisere for de unge på TTF samtidig med at de fungerer som mentorer, mens to kun er mentorer. Der er fordele og ulemper ved begge modeller. På den ene side beskriver mentorerne som også underviser, at de har et dybtgående kendskab til den enkelte unge. De kender både til faglig formåen og personlige problemer og ressourcer. Det kan de bruge aktivt i deres mentorarbejde. Når den unge eksempelvis rykker sig og opnår nye faglige kompetencer, har mentorerne mulighed for at få "rosefunktionen" og således støtte den unge ved at vise, at vedkommende har nogle evner og ressourcer og dermed faglige muligheder. På den måde får mentoren mulighed for at fokusere på den positive udvikling, den unge er inde i, frem for kun at arbejde med den unges problemer.

På den anden side kan det være svært at gå fra det ene øjeblik at være læreren der indpisker og stiller krav, til i næste øjeblik at være den tillidsvækkende, støttende mentor. Mentoren skal være den person, som de kan betroe sig til. Det kan nogle gange være svært hvis vedkommende har for meget viden. De mentorer der kun agerer mentorer og ikke underviser, ser en fordel i at de kan opnå et mere "rent" forhold, hvor de har mulighed for at tage udgangspunkt i den måde som den unge fremstiller sig selv på, og således ikke lade sig forstyrre af hændelser i undervisningen eller lignende. En af mentorerne beskriver det som en "mor", der som udgangspunkt er på den unges side, tager den unges parti og ikke er forudindtaget over for den unge.

En anden udfordring i mentorarbejdet er at finde en balance mellem på den ene side at støtte og på den anden side lære den unge at tage ansvar for sit eget liv. Mentorerne ordner mange praktiske ting for de unge, som de ikke selv har overblik over. Fx sørger de for at de får søgt SU, får tilmeldt sig uddannelsen og møder op på deres uddannelse den første dag. Men mentorerne udtrykker stor opmærksomhed omkring at de unge selv skal gøre tingene. De prøver selv, og hvis de ikke kan, får de hjælp fra deres mentor. En anden teknik mentorerne bruger, er at forberede de unge på eksempelvis et møde med en sagsbehandler ved at tale med dem om hvad de gerne vil vide inden de sidder inde til mødet. De hjælper de unge med at få skrevet ned hvad det er for nogle emner de har brug for at tage op på mødet. På den måde kan den unge selv få ansvaret for at tale med sagsbehandleren.

Endelig er det en balance at finde det rette niveau for engagement. Mentorerne er alle erfarne daghøjskolelærere der giver udtryk for at de kan håndtere denne opgave samtidig med at de passer på sig selv – også selvom de møder unge med endog store psykiske problemer. Som organisation har AOF imidlertid erfaret at projektet er sårbart i forhold til fx langtidssygemelding eller opsigelse. Dels bygger selve projektet – qua sin størrelse – på få ildsjæle; dels får mentor en så central betydning for den enkelte deltager at det kan være sårbart med udskiftninger. Dette er en iboende udfordring som næppe kan løses, men som AOF løbende må forholde sig til.